

BOK-SJOKKET

MEYER LETTER PÅ SLØRET

Av TOM BAKKELI

I 1978 fant politiet et gedigent våpenlager hjemme hos Hans Otto Meyer i Oslo. Meyer ble sterkt mistenkeliggjort fordi han ikke kunne si noe om våpnene.

Han var bundet av taushetsloftet som distriktsleder i e-tjenestens superhemmelige Stay Behind-grupper.

**Slik var
Stay Behind-
gruppene**

Nå letter han på sløret, for å samle og korrigere enkelte opplysningene forfatterne boka «Vi som styrer landet» kommer med.

Stay Behind hadde levd sitt hemmelige liv i Norge i 30 år inntil politiet foretok sin razzia hos Hans Otto Meyer. Det skjedde på bakgrunn av at de først hadde avdekket spritproduksjon, i regi av en annen, på Meyers landsted i Langesund, og under det tilslaget fant maskingevær og bombekastere.

Mange stilte åpent spørsmål ved om Stay Behind var en høyrevridd, hemmelig bevegelse.

— Det var det slett ikke. Men vi var en organisasjon av landstrome menn, som kunne sine saker og som man trodde var til å stole på i en krisesituasjon.

— Min oppgave var først og fremst å lage evakueringsplan for kongehus, regjering, Stortinget og andre samfunnsstøper, sier Hans Otto Meyer (68) i dag.

Men virksomheten var mangesidig. Stay Behind er gruppene som skal sørge for at Norviktigste funksjoner oppholdes i en krigssituasjon. Gruppene hadde eget treningsfelt i Vestmarka, og medlemmene hadde adgang til alle velene i Marka.

Mye av virksomheten skjedde uten at noen andre enn e-tjenesten hadde kjennskap til det.

— Vi var nødt til å ta mange sjanser. Men det skjedde alltid med det for øyet at det var det beste for landet.

— Finansieringen av gruppene skjedde meget finurlig og meget hemmelig. En stor del skjedde selvfølgelig over forsvarsbudsjettet. Men alt kunne ikke komme derfra, fordi det kunne avsløre hvor mange vi var og hvordan vi var utstyrt. Mye av pengene kom fra private, sier Meyer.

Meyer stod for rekrutteringen til sitt distrikt. Også den foregikk i største hemmelighet. Kurs ble holdt uten at deltagerne fikk vite hvem som ledet det; de ble skjult bak forheng.

Brennes straks

Stay Behind-medlemmene fikk detaljerte direktiver og aktiviseringsinstruks skriftlig, som skulle brennes straks de var lest.

— Ifølge boken «Vi som styrte...» ble Stay Behind ledet fra England?

— Koordineringen ble foretatt derfra. Men gruppene var så norske som det går an, og var direkte ledet av Forsvaret. En ren, norsk kongetro militærstruktur, sier Meyer.

Han understreker nødvendigheten av at dette måtte være hemmelig. Han misliker sterkt at noen «for enhver pris» skal gjøre stort nummer av at enkelte ting foregår i det skjulte.

— Men er det ikke nødvendig med en viss åpenhet om maktpersoners politiske tilhørighet og aktivitet i et demokrati?

— Det er ingen hemmelighet eller nyhet at Arbeiderpartiet helt fra krigens dager plasserte sine egne i London, og dette fortsatte helt fram til i dag. Jeg er selvfølgelig motstander av en dobbeltrolle som den Trond Johansen har hatt i alle år. Men jeg kan ikke påvise noen skader han har påført landet, og det må være det viktigste.

HEMMEG: I 1978 ble den topphemmelige forsvarsorganisasjonen Stay Behind avdekket for offentligheten, da politiet fant et stort våpenlager hjemme hos Hans Otto Meyer.

Vokter på arkiv - bla om

BOK-SLAKT

Av MICHAEL GRUNDT SPANG

— Nonsens, sier den tidligere etterretningssjefen, kontre-admiral Jan Ingebrigtsen om boken om etterretningsstaben og seksjonssjef Trond Johansen.

— Men hvorledes kan to tjenestemenn ved etterretningsstaben påstå noe slikt overfor Erling Norvik og Willoch? Hva har egentlig foregått?

— Jeg vil ikke nevne navn. Men jeg kan si at i en så stor tjeneste vil du over tid alltid få noen personer som faller litt utenfor. Det kan skyldes mange forhold. I min tid opplevde jeg to-tre slike personlige tragedier. I praksis er det ikke annet å gjøre med slike enn å begrense deres virksomhet.

— Det er altså slike som har kastet ut falske anklager mot tjenesten. Vet du hvem de er?

Vet hvem

— Jeg kan tenke meg at det er slik det har foregått. Jeg har også visse oppfatninger om hvem det kan være, men jeg vil som sagt ikke ut med navn. I

så fall har disse fremsatt sine påstander overfor Erling Norvik, som har nevnt for Willoch, som har nevnt det for Sjaastad, som har sagt: «Å ja, er det disse to som er ute og går igjen.» Og slik har saken køkt bort.

— Det er foreslått at det skal nedsettes en granskingskommisjon. Kommentar?

— Jeg har ingenting imot at det nedsettes en granskingskommisjon.

Han avviser at Trond Johansen var Mossad-agent.

— Jeg sier at Trond Johansen var og er en lojal medarbeider i den norske etterretningstjenesten. At Mossad gav ham et kodenavn — «Oscar» — er det i denne sammenheng bare latterlig å nevne. Det er helt vanlig mellom vennligsinnede tjenestene, sier Ingebrigtsen.

BOK-SJOKKET

PASSER PÅ: Tidligere generalsekretær i Folk og Forsvar, Paul Engstad jr. fikk papirene av Haakon Lie.

VOKTER HYSJ- ARKIV

Av STÅL TALSNES, TOM BERBY, og MATS FOGEMAN (foto)

HEMMEG: I dette huset ligger restene av det arkivet Ronald Bye brente i 1967.

LONDON/OSLO (VG) I dette huset i Nord-London vokter Ap-mannen Paul Engstad jr. på restene av arbeiderbevegelsens hemmelige arkiv. Foreløpig ønsker han åpenbart at de skal forbli hemmelige.

Engstad som var hjemme i hele går, nektet å svare på telefon og ville ikke åpne døren da VG ringte på. Hans kone tar alle telefoner og svarte også på callinganlegget.

— Er det riktig at deler av dette arkivet befinner seg her i huset?
— Det ønsker min mann ikke å kommentere.

Etter det man antar bruker Paul Engstad jr. materialet som grunnlag for en bok han skriver.

Ronald Bye bekrefter overfor VG at restene av det arkivet han brente i 1967, inneholder sensitive opplysninger om sentrale politikere. Dette stoffet overleverte han til Haakon Lie for flere år siden, og nå er materialet i hendene på Engstad i London. Engstad har tidligere vært sekretær for Ap's stortingsgruppe og er nylig gått av som generalsekretær i Folk og Forsvar.

Liker ikke

Ronald Bye liker overhodet ikke at dette materialet nå har havnet utenfor hans egen kontroll.

— Jeg husker ikke nøyaktig hva materialet inneholdt, men jeg kan bekrefte at det blant annet dreier seg om stoff som kan være sensitivt i forhold til tidligere toppolitikere, kanskje også med linjer til dagens toppolitikere, sier Bye.

Bye fastholder at han satte fyr på 99,99 prosent av LOs overvåkingsarkiv. Men noen papirer tok han omhyggelig vare på. Tidligere har Bye humoristisk omtalt dette som sitt «pensjonsfond». Nå kaller han materialet «suvenirer».

— Bare liten del

— Restene av LO-arkivet er bare en liten del av det materialet jeg overleverte til Haakon Lie. Det aller meste dreier seg om materiale fra perioden etter 1967 og frem til 1975. Jeg antar at det kan dreie seg om et par pappesker med papirer, forteller Ronald Bye.

Han avviser at materialet har tilknytning til EF-kampen i Ap.

— Jeg kan ikke rekonstruere det nøyaktige innholdet, men så vidt jeg husker, hadde dette materialet ingenting med EF

— Sensitivt stoff om politikere

å gjøre. Det dreide seg om det jeg hadde personlig innblikk av å oppbevare, hovedsakelig historisk stoff, men også papirer fra den aktuelle perioden 1968–1975.

Lite blid

Ronald Bye overlot de to pappeskene til Haakon Lie mens han var partisekretær, altså før 1975, og han er lite blid på at Haakon Lie overlot materialet til andre.

— Hvis det går an å snakke om eiendomsrett til slikt stoff, så er det jeg som er eieren, sier Bye.

— Men hvorfor i all verden begynte du å samle til et nytt arkiv, og hvilke papirer la du i kassene?

— Ville skrive bok

— Mye av dette var papirer man ikke kan kaste i en vanlig søppelkasse. Jeg tenkte rett og slett på å skrive en bok, og fant enkelte dokumenter interessante i en slik sammenheng.

Dette var også bakgrunnen for at jeg i sommer kontaktet Haakon Lie for å få greie på hvor materialet hadde tatt vei en. Jeg funderer fortsatt på å skrive en bok, og trengte dette materialet. Jeg ble derfor svært overrasket da han fortalte at Paul Engstad jr. hadde papirene — for å skrive en bok, sier Bye.

Papirene i London

Bye håper fortsatt på å kunne skrive sin bok, men prosjektet er helt avhengig av de papirene som nå befinner seg i London.

— Selv har jeg knapt noe materiale igjen, utover det jeg måtte ha i hodet, sier Bye.

HJEMKOMST: Ronald Bye kom hjem fra et kaldt Svalbard til en het debatt om de hemmelige tjenester i går kveld.
Foto: TØRE BERNTSEN